

Scouting Nederland Museum

Scouting Nederland Museum Baarn
Amsterdamsestraatweg 51
3744 MA Baarn

Bulletin

27e jaargang nummer 2– najaar 2020

Voorwoord

Het jaar 2020 blijft een bijzonder jaar door de uitbraak van het coronavirus. Leek het rond de zomerperiode weer wat beter te gaan, nu zitten we in het najaar weer met toenemende besmettingen. Het bestuur heeft gemeend om museumbezoek zoveel mogelijk door te laten gaan, uiteraard onder de vereiste maatregelen. Bezoek is alleen nog toegestaan na telefonische afspraak.

Ondanks alle perikelen gaan het bestuur en de vrijwilligers zoveel mogelijk door met hun werkzaamheden voor het museum. Waarvoor hartelijk dank! Ook kunnen we merken dat veel mensen de lockdown periode gebruikt hebben om hun zolder op te ruimen! Er wordt veel materiaal aan het museum aangeboden en daarbij zitten soms zeldzame zaken. Zie, als voorbeeld hiervan, verderop het artikel over interneringskamp Brastagi.

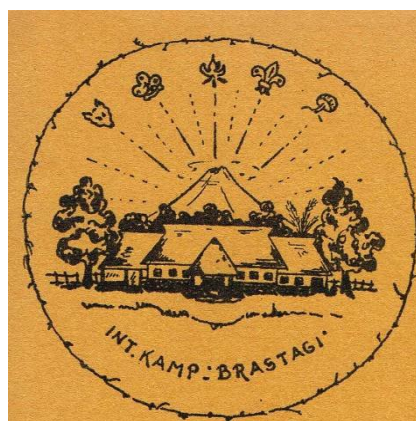
Bijzonder om je te realiseren dat padvind(sters) ook onder zeer zware en moeilijke omstandigheden door gingen met hun activiteiten en zeer creatief omgingen met het gebrek aan echte insignes, installatiekaarten en aftekenkaarten.

Wij wensen onze lezers en hun familie veel gezondheid en toch zo goed mogelijke feestdagen in december! Namens het bestuur,
Ruud Egberts, bestuurslid P.R.

Koetshuis Buitenzorg gerenoveerd

Na de renovatie van de buitenkant van het koetshuis hebben een aantal bestuursleden de werkruimte op de bovenste verdieping opnieuw ingericht en met name de opslag van een deel van onze boekenverzameling in nieuwe boekenkasten is sterk verbeterd. Ben je op zoek naar een speciaal item of wil je meer weten van bijvoorbeeld een groep of landelijk kamp? Wij helpen je graag binnen onze mogelijkheden!

Bijzondere documenten en insignes van kabouters/padvindsters uit Interneringskamp Brastagi (Noord-Sumatra) in toenmalig Nederlands-Indië tijdens oorlogsperiode.

*Interneringskamp
Brastagi*

We ontvingen recentelijk (via via) zeldzame zelf-gemaakte documentjes en insignes afkomstig van Ineke Streefland die in de periode 1942-1945 verbleef in kamp Brastagi.

Brastagi was een gemengd Japans interneringskamp (*Jappenkamp is een nog gebruikelijke Nederlandse benaming voor Japanse interneringskampen, dat wil zeggen plaatsen waar burgers of krijgsgevangenen militairen gedurende de Japanse bezetting van Nederlands-Indië (1942-1945) gedwongen waren te blijven op last en onder toezicht van het Japanse gezag. Nederlanders werden namelijk door de Japanse bezetter, als staatsburgers van landen waarmee Japan direct in oorlog was, beschouwd als 'vijandelijke buitenlanders.'*) op Noord-Sumatra, ten zuiden van Medan. Het kamp was ondergebracht in het gebouwencomplex van de Planters School Vereniging Brastagi.

De kampeiding was Nederlands. In april 1942 opende het kamp, en waren er 939 mannen, vrouwen en kinderen. In de omgeving werden kleinere kampen opgeheven, waardoor het aantal geïnterneerden in Brastagi eind 1942 gestegen was tot 1744.

Tot medio 1943 was er genoeg eten, maar toen begonnen de Japanners zich met het financiële beheer te bemoeien. Er werden huiszoekingen gedaan, de vrouwen moesten geld, goud, sieraden en horloges inleveren in ruil voor wat extra voedsel. De Nederlandse kampeiding had het erg moeilijk, vooral toen in april 1944 het beheer van het kamp werd overgedragen van het Japanse burgerlijke naar het militaire bestuur, waarna alles nog slechter verliep. De Japanse tijd werd ingevoerd, waardoor 's avonds de lichten eerder uit moesten. Ook mochten kinderen ouder dan 12 jaar

Er kon natuurlijk geen gebruik gemaakt worden van normaal drukwerk van de vereniging, huisvuil met de beperkte aanwezige middelen was dus noodzaak. Op de handgemaakte en leuk getekende en gekleurde vinger- en handkaart zien we dat ze als kabouter vanaf oktober 1942 actief werd bij het volkje Heuvelmannetjes en aan alle eisen voldeed. Op 15 maart 1944 werd ze geïnstalleerd als padvindster en ging ze werken aan haar 2e klas insigne. Als laatste datum zien we hier 28 aug 1944. In een klein boekje zijn ook met potlood de wet en belofte en reglementen uitgeschreven.

Diverse insignes werden handgemaakt en werden uit blik geknipte (kabouter) paddestoeltjes en (padvindsters) klaverbladjes gefabriceerd.

geen onderwijs meer krijgen. In juni 1945, dus zes weken voor de capitulatie, sloot het kamp en werden 1347 vrouwen en kinderen naar kamp Aek Pamienke gebracht.

Padvinderij

Uit de gegevens van Ineke en daarop vermelde data kunnen we opmaken dat het bestuur der afdeling Brastagi (meisjesgilde van de Nederlands Indische Padvindsters) in oktober 1942 startte met een kabouter- en padvindstersgroep met de naam "Opino".

In een schriftje zijn een aantal kabouterliedjes en gedichtjes geschreven, voorzien van leuke tekeningetjes en tot slot een blad met het "Brastagi kamplied".

Alles werd netjes bewaard in een leuk geborduurd tasje, een bijzonder stukje geschiedenis dat uiteraard tzt te bekijken is in het museum en we zien hoe we dit kunnen opnemen in onze tentoonstelling.

Bronnen

Op internet is veel documentatie over de Indische kampen te vinden.

Bij onderstaande link is er een tekening van een andere kampbwoonster te zien, die in mijn beleving een padvindstersgroep is die in carré voor de Nederlandse vlag staat:

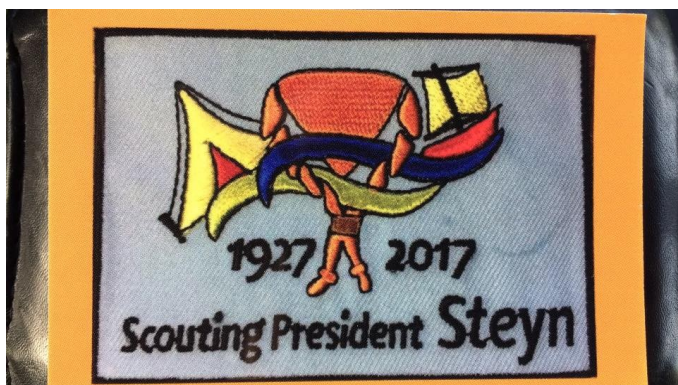
<https://jeugdjournaal.nl/75jaarbevrijding/bericht/2312368-bijzondere-tekeningen-uit-een-kamp-in-nederlands-indie.html>

Logboeken met een bijzonder karakter

President Steyngroep Deventer, groep met een rijke historie

In deze aflevering van het Bulletin vraag ik aandacht voor de collectie logboeken die op het Nationaal Scouting Museum aanwezig is van de President Steyngroep uit Deventer. De verzameling van deze groep bestaat uit 5 cahiers. Er is één logboek over de activiteiten van de verkennersgroep - het zogenoemde Troepjournaal- over de periode van 5 mei 1928 tot 1 november 1930. De overige vier delen betreffen notulen van de Groepsraad (voortrekkers-, verkenners- en welpenleiding) De oudste twee logboeken hebben betrekking op de periode van 5 mei 1928 tot 1 november 1930 en van 2 september 1935 tot 28 juni 1950 met onderbreking van de periode van 31 juli 1939 tot 19 juni 1945. De laatste twee delen beslaan respectievelijk de periode van 7 september 1950 tot 21 juni 1957 en van 30 augustus 1957 tot 10 april 1963. Belangrijke aanvullende informatie ontleende ik aan het, via het antiquariaat aangeschafte in 2005 verschenen jubileumboek 'Pionieren en wrikken; 75 jaar scoutinggroep President Steyn'.

Vragen rond oprichting

De president Steyngroep proclameerde in 1962 het begrip 35 is 37. Daarmee werd aangegeven dat de groep in feite geen 35 maar 37 jaar bestond. Als begin was tot dan toe de oprichting van de verkennersgroep op 11 juni 1927 genomen. Er was echter in 1925 al een voortrekkersgroep gevormd. In het Jubileumboek wordt in dit verband vermeld: 'Zoals we allen weten is het bij een plechtige proclamatie gebleven en wordt nog immer 11 juni 1927 als oprichtingsdatum gehanteerd'.

In een historisch overzicht van jaar tot jaar wordt in het Jubileumboek meegedeeld dat de in 1925 opgerichte stam in 1926 de Christelijke Padvinders Organisatie (CPO) verliet en zich als tweede groep in Deventer aansloot bij de NPV.

Opvallend is echter dat in het genoemd overzicht wordt vermeld dat op 11 juni 1927 - de officiële oprichtingsdatum - acht jongens zich meldden bij het gebouw van de CJMV aan de Graaf van Burenstraat. Dit roept de vraag op of de stam wellicht ook bij de CJMV aangesloten is geweest. Het protestants karakter van de Steyngroep bleef in de periode die de logboeken bestrijken overigens duidelijk herkenbaar door aansluiting bij de NCVP in 1935 en registratie als X-groep in 1947.

Bestudering van de logboeken van de Steyngroep levert met betrekking tot de oprichting een verassend nieuw gezichtspunt op. Op 5 februari 1930 deelde hopman Bieleveld in de Groepsraad mee dat de groep op 29 mei 1926 is opgericht en per 1 september 1927 werd aangesloten bij de afdeling Apeldoorn van de NPV. Op 18 november 1927 volgde indeling bij de toen opgerichte NPV afdeling Deventer.

De vier logboeken van de Groepsraad zijn soms lastig te analyseren. Bij de eerste kennismaking lijkt er sprake van een voortdurende beschrijving van het wekelijkse groepsprogramma; vacatures bij de leiding; de financiële situatie en de inhoud van het groepsblad Steynnieuws.

Het lezen wordt soms bemoeilijkt door een lastig te ontcijferen handschrift of door vaagheid omdat in de loop der jaren de inkt aanzienlijk lichter van tint is geworden. Bij geduldig en zorgvuldig lezen wordt men echter beloond met boeiende informatie.

Soms betreft dit een interessante aanvulling. Ik geef een voorbeeld. In het eerder vermelde Jubileumboek wordt meegedeeld dat de Steyngroep samen met de andere scoutinggroepen in Deventer in februari 1929 tijdens de zeer strenge winter een inzameling heeft gehouden voor 'minder bedeeden'. Uit het troepjournaal blijkt dat men bij het rondbrengen van deze goederen op 2 maart 1929 om zoveel mogelijk in stilte te werken geen uniform droeg.

Zoeken naar assistent leid(st)ers

Een terugkerend thema is het zoeken naar assistent leid(st)ers. Verhuizing, studie en - bij de leiders- militaire dienst leverde voortdurend vacatures op. Soms werden bij aanstelling van nieuwe leiders bijzondere procedures toegepast. Op 13 april 1956 werd voorgesteld een jonge adspirant welpenleidster die de vereiste minimumleeftijd nog niet had bereikt als verkenners te installeren.

Uit de beschikbare gegevens blijkt dat men een dergelijke handelwijze eerder had gevolgd. Op 8 september 1945 zijn twee assistent welpenleidsters als verkenners geïnstalleerd. De Steyngroep had tot 1981 geen padvindstersspeltak. Vermoedelijk is de hiervoor genoemde in 1945 gevolgde procedure, zo kort na de bevrijding, niet door een hogere leiding getoetst. In 1956 werd tegen dit voornemen echter vanuit het hoofdkwartier bezwaar gemaakt. De zaak kreeg een onverwachte wending. Het bleek namelijk dat de betrokken kandidaat-leidster in het verleden bij een andere niet genoemde groep als padvindster was geïnstalleerd.

De Groepsraad was van oordeel dat deze belofte gelijkgesteld kon worden aan de padvindersgelofte en ging tot aanstelling van deze leidster over. Korte tijd later kreeg men echter een berisping van een recent aangetreden ADC welpen omdat men deze leidster de groepsdas liet dragen. Dit had irritatie opgeroepen bij een andere groep. Hier had een adspirant leidster tot zij de minimumleeftijd had bereikt met een groene zelfbinder moeten lopen. Dit was een groene das die om de hals geknoopt, zonder dasring, werd gedragen onder andere door nog niet geïnstalleerde welpen- en verkennersleid(st)ers.

Van geheel andere aard was een discussie in de Groepsraad over het roken van leidsters. Op 4 januari 1950 vroeg een vaandrig hier aandacht voor. Hij was hier tegen, aldus de notulen, 'omdat het in de wet staat en (roken) niet staat voor meisjes'. Een andere vaandrig stelde hier tegenover 'dat dit niet in de wet staat. Hier staat dat verkenners niet mogen roken'. Ieder meisje dat wilde roken moest dit naar zijn mening voor zichzelf weten.

Het is niet duidelijk wat hier met de verwijzing naar de padvinderswet wordt bedoeld. De wet van de Leger des Heilsgroepen bevatte een bepaling over onthouding van roken. Bij de NPV is een vergelijkbare bepaling mij niet bekend. Mogelijk dacht de vaandrig aan strijd met de geest van de padvinderswet. Helaas is echter de verdere discussie niet weergegeven. Wel staat de conclusie in het logboek. Hieruit blijkt dat men in 1950 anders tegen het roken aankeek dan tegenwoordig. Besloten werd dr. Bruins - vermoedelijk een bij de groep bekende arts- te vragen een stukje in het Steyennieuws te schrijven over het roken. Afgesproken werd dat de leiding zo min mogelijk zou roken in het bijzijn van welpen, verkenners en anderen.

Een geheel ander aspect in de relatie tot de leidsters kwam in de Groepsraad aan de orde op 13 april 1956. Na een kampvuur hadden leden van de stam besloten in de stamhut een vergadering te beleggen. Verkenners en welpen bleven bij het kampvuur tot dit was afgebroken. Dit had tot gevolg dat de enige daarbij aanwezige jonge welpenleidster alleen naar huis moest. Dit werd bij zoveel duisternis ongewenst en onattent geacht. Besloten werd een stambijeenkomst te houden in de vorm van een voortrekkers en leid(st)ers bijeenkomst. Kennelijk met de man/vrouw gemengde PIVO's in gedachten werd in het logboek aangetekend: 'Wie weet hoe de PI (We)-Vo gedachte zich hier zal ontwikkelen'.

Twijfel aan bedoelingen

In het voorgaande wezen we op een discussie over het roken die we niet duidelijk konden volgen. Het tegenovergestelde is ook aangetroffen. Dit betreft een zo scherpe formulering van een standpunt dat we betwijfelen of de bedoelingen juist zijn weergegeven.

Op 16 september 1952 wordt in de notulen van de Groepsraad aangetekend dat een zekere Lydia van Schuilenburg hopman Zandvliet een avond verveeld heeft over Bijzondere Eisenwerk voor gehandicapte padvinders. 'Ze wilde op de komend leidersvergadering van het district hier nog eens graag weer op terugkomen waar (de) hopman echter niets voor voelde.'

Op het eerste gezicht lijkt de hopman niet geïnteresseerd in het BE werk. Het is echter ook mogelijk dat hij van oordeel was dat het verhaal van mevr. Schuilenburg hiervoor niet boeiend genoeg werd gebracht. Dit laatste wordt ondersteund door een voorval in de Groepsraad van 18 januari 1956. In deze bijeenkomst kwam het probleem van de zogenaamde 'dr. Briët-gevallen' in horde en troep aan de orde. Hier wordt vermoedelijk verwezen naar dr. W. Briët (1876-1960) geneesheer directeur van de psychiatrische inrichting Boschrust in Apeldoorn. Waarschijnlijk gaat het hier om jongens met gedragsproblemen zoals bij voorbeeld ADHD. De Groepsraad was algemeen van oordeel dat men deze jongens niet mocht weigeren. Alleen een vaandrig die -zo wordt opgemerkt- om 21.30 uur op de Groepsraad kwam binnenzijden had enige bezwaren. Hopman Zandvliet pareerde dit met de woorden 'Een padvinder is een vriend voor allen en een broeder voor alle andere padvinders'

Archiefvorming

Tenslotte meld ik nog dat mijn aandacht werd getrokken door de aantekening dat de Groepsraad op 30 augustus 1957 hopman Kanis benoemde tot groepsarchivaris. Daarbij vroeg men vooral zijn aandacht voor het opsporen van verdwenen logboeken. Op 30 november bracht vaandrig Kanis het inleveren van archiefstukken ter sprake. Staande de vergadering ontving hij twee oude logboeken van hopman Reitsma, die hij blijkens het verslag ontroerd ter hand nam. Wij kunnen niet vaststellen of dit de logboeken betreft die thans op het Scoutingmuseum aanwezig zijn. Wel is duidelijk dat met de aanstelling van een groepsarchivaris de basis is gelegd voor een beleid waarbij de betekenis van de archiefvorming voor de geschiedschrijving van de Steyngroep op positieve wijze is onderkend.

Den Haag augustus 2020
Hans van Spanning

Nieuwe aanwinsten

Wilt U zich opgeven als VRIEND van het museum? Dat kan bij onze secretariaat!!

De vrienden (en vriendinnen) van ons museum vragen wij een jaarlijkse bijdrage van € 25,00. U kunt dit over maken op onze bankrekening IBAN: NL40 RABO 0130 0254 10 en BIC: RABONL2U t.n.v. Stichting Scouting Museum te Baarn.

Hartelijk dank voor uw steun, donaties en giften zijn zeer welkom. Deze vallen onder de ANBI regeling.

Bestuur

Het Bestuur is nu als volgt samengesteld:
Vacature, voorzitter
Sjoerd H. Jansen, secretaris
Paul Heessels, penningmeester/conservator
Ruud Egberts, lid met aandachtsgebied PR
Derk Tholen, lid met zorg voor de suppoostendiensten

Samen zetten zij de ingeslagen weg voort, die al meer dan 50 jaar een goed pad was.

Het Scouting Museum

Het museum is van 1 maart tot 1 november elke zaterdagmiddag van 14.00 tot 16.00 uur open. Hierna is een afspraak voor groepen nog mogelijk!

In verband met de coronaperikelen is bezoek alleen mogelijk na telefonische aanmelding! Dat kan via 030 – 6371915 (Derk Tholen) of per mail: museumbaarn@scouting.nl

Ons adres is: Scouting Labelterrein Buitenzorg
Amsterdamse straatweg 51
3744 MA Baarn.

Onze website is: www.nationaalmuseum.scouting.nl

U vindt ons ook op Facebook:
www.facebook.com/nationaalmuseumscoutingnederland

Redactie Bulletin: Ruud Egberts, Burg. v.d. Feltzweg 29, Twello.